

MYSTERIE

KONGO-VRIJSTAAT

In een Mysterie gaat de leerling aan de slag als 'historisch onderzoeker'. Daarmee is mysterie een van de meest motiverende en krachtige activiteiten binnen Actief Historisch Denken. Een mysterie gaat altijd over een uitdagend probleem of dilemma. Dat mysterieuze probleem vraagt om onderzoek en een oplossing. Het onderzoek gebeurt aan de hand van kaartjes met informatie. Daarmee gaan de leerlingen aan de slag.

Een 'Mysterie' laat leerlingen:

- argumenteren en redeneren
- identificeren, classificeren, ordenen en relateren
- naar elkaar luisteren, begrijpend lezen, onderzoeken en inleven
- samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren

Onderwerp	Het imperialisme. Deze werkvorm past goed bij het kenmerkend aspect 'De moderne vorm van imperialisme die verband hield met de industrialisatie'
Activiteit	Leerlingen gebruiken losse strookjes tekst om de centrale vraag in dit mysterie op te lossen
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas is het imperialisme besproken
Instrueren	Wat: in tweetallen proberen te achterhalen hoe het koloniale bestuur van België in Kongo eruitzag Hoe: samen, aan de hand van informatie uit bronnen, centrale vragen proberen te beantwoorden
Uitvoeren	Waarom: zo leer je nog meer over het bestuur van Leopold in Kongo-Vrijstaat Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. Na afloop beantwoord iedere leerling individueel vragen op een vragenblad.
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: hiermee krijg je een beeld van het bestuur van een Europees land in een Afrikaans gebied gedurende de tweede helft van de negentiende eeuw

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

MYSTERIE

KONGO-VRIJSTAAT

Je gaat in dit mysterie proberen te achterhalen hoe de kolonisatie van Kongo door de Belgische koning Leopold II verliep. Hierbij maak je gebruik van de bronnen hieronder. Probeer aan de hand van deze informatie de volgende vragen te beantwoorden (geef bij de beantwoording van iedere vraag aan welke strookjes je hebt gebruikt):

- In hoeverre kwamen de werkelijke motieven van Leopold II om Kongo tot kolonie te maken overeen met zijn officiële motieven?
- Hoe ervaarden de inwoners van Kongo-Vrijstaat de Belgische overheersing?
- Hoe reageerde de rest van de wereld op de Belgische overheersing van Kongo-Vrijstaat?

1 'Twee schildwachten, Bokombula en Bokusula, arresteerden mijn opa Iselunyako, omdat zijn mand rubber niet vol was. Ze stopten hem in een put en vertrappelden hem. Daaraan is hij gestorven. Toen we hem aan de blanke lieten zien, zei hij: 'Goed zo. Hij was klaar met rubber en dus klaar met leven.''

In 1904 getuigde een Kongolees over de toestanden in Kongo-Vrijstaat

2 'Een allereerste schets van het toekomstige grondgebied had Leopold II op 7 augustus 1884 opgesteld samen met Stanley. Stanley opende de kaart die hij tijdens zijn reis door Afrika had getekend. Het enige wat duidelijk was weergegeven was de Kongo-rivier. Het was op dat vel papier dat Leopold samen met Stanley enkele vluchtige potloodstrepen zette. Dat gebied was vanaf nu van de Belgische koning.'

David van Reybrouck schreef dit in het boek *Congo: een geschiedenis* (2010)

3 'Volgens Leopold had de onderneming een humanitair doel: de prediking van het ware geloof (christendom) en de afschaffing van slavernij. Om die reden kreeg het gebied de naam Kongo-Vrijstaat.'

4 'Kongo-Vrijstaat leverde in het begin alleen slagtandaan van olifanten, want ivoor was in Europa zeer gewild. Na 1888 werd Kongo in korte tijd een belangrijke leverancier van rubber.'

5 'De helderste waarheid die opdoemt, is dat Kongo-Vrijstaat geen koloniserende staat is, nauwelijks een staat is, maar een financiële onderneming. De kolonie werd niet bestuurd in het belang van de inlanders, maar in het economisch belang van Leopold.'

Félicien Cattier, *Etude sur la situation de l'Etat Indépendant du Congo* (Brussel, 1906)

6 'Lange tijd leverde Kongo-Vrijstaat niets op. Zelfs de vrouw van Leopold klaagde: 'Maar Leopold, je ruïneert ons nog eens met je Kongo.'

7 'Het dodental lag boven de drie miljoen mensen. Uiteindelijk was de roep van de publieke opinie zo luid dat de Belgische regering de koning zijn kolonie af moest nemen. Leopold II deed zijn best het meest belastende bewijs te vernietigen.'

Sean Lang schreef dit in *Europese geschiedenis voor dummiés* (2006)

8 'Hoewel Kongo-Vrijstaat diep in Afrika lag, bleven de onmenselijkheden van het regime niet verborgen. Missionarissen sloegen alarm. Toen de Belgische staat in 1908 het beheer van de kolonie overnam, had Leopolds bewind miljoenen Kongolezen het leven gekost.'

9 'Mijn kinderen, in uw land genoemd Kongo, zullen nu veel blanken zien. Zij zijn geestelijken of maken deel uit van het Koloniale Beleid. Nu zult u dingen zien die uw voorvaders nooit zagen. U zult stevige huizen zien, de grote stoomboten navigeren op uw rivieren en brengen Europese producten naar dit land. U zult zwarten zien die aardige kleren dragen zoals de blanken. Sommige zwarten kunnen nu lezen, schrijven en spreken zelfs de taal van de blanken.'

Over de inname van Kongo staat dit in een Kongolees schoolboek (tijdens de Belgische overheersing)

10 'Om er toch nog iets aan te verdienen liet Leopold een waar schrikbewind uitoefenen, met het doel de Afrikanen harder te laten werken. Het gebied begon pas wat op te leveren toen de Europese vraag naar rubber steeg.'

11 'We kwamen op 25 juli 1903 in Lukolela (Kongo) aan. Dit gebied had, toen ik hier in 1887 was, meer dan 5000 inwoners. Nu bestaat de bevolking uit minder dan 600 mensen. De redenen die ze mij hiervoor geven zijn toegenomen ziektes, een tekort aan voedsel, maar vooral het extreem harde werk dat van deze mensen verwacht wordt door de Belgische koning.'

De Britse consul Roger Casement schreef dit in 1904

12 'Er moest op grote schaal rubber uit rubberbomen worden getapt. Wie te weinig oogstte, werd gezeseld, gemarteld of voor het leven verminkt. Om mannen tot arbeid aan te zetten werden hun kinderen gegijzeld en hun vrouwen verkracht en zelfs gekruisigd.'

13 'De naam van de koning, onze grote leider, is Leopold II. Hij is gehuwd met slechts één vrouw: Astrid. Alle twee zijn christelijk, en onder de ogen van God, hebben zij drie kinderen. Leopold bezocht reeds het oosten van Kongo. Overal onderwierpen mensen zich aan de wil van Leopold II, de grote leider.'

In een Kongolees schoolboek (tijdens de Belgische overheersing), met als hoofdstuktitel 'De koning', verscheen dit citaat

14 'In 1891 leverde Kongo 100 ton rubber, maar in 1896 was dat al 1300 ton en in 1901 zelfs 6000 ton – en Leopold streek alle winst op. Eindelijk kon hij laten zien waar een kolonie voor diende: voor economische uitbuiting, internationale roem en nationale trots.'

15 'De Kongolezen moesten het oerwoud intrekken om daar rubberlianen in te kerven, het sap op te vangen en dat tot kleverige hompen bewerken.'

16 'Wie de situatie in Kongo ging onderzoeken, was geschokt door de bewijzen die er te vinden waren voor grootschalige moordpartijen, verkrachtingen en verminkingen die in de naam van de koning hadden plaatsgevonden op zijn persoonlijke landgoed.'

Sean Lang schreef dit in *Europese geschiedenis voor dummies* (2006)

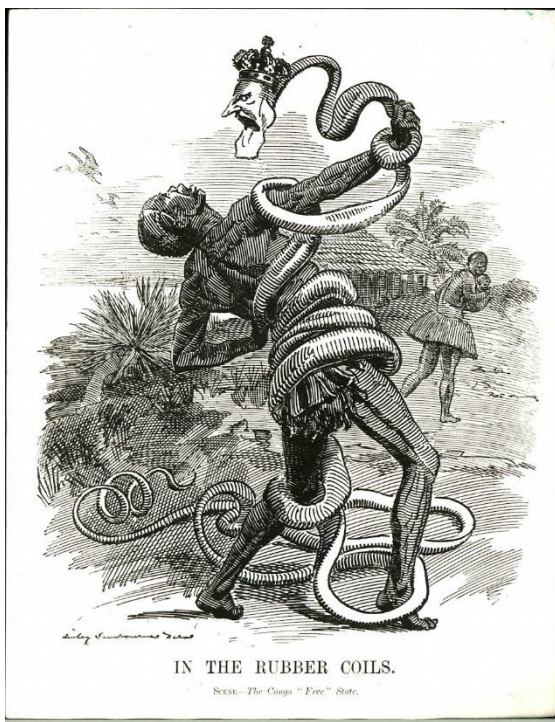
17 'De priesters kwamen bij de zwarten aan om de wilden het geloof in God te onderwijzen. Heel wat zwarten hebben zich bekeerd. Om die reden ontmoeten wij vele goede christenen in Kongo. De priesters nemen de zorg over de zielen van zwarten. Echt, Kongo maakt grote vorderingen op het gebied van onderwijs. Wij danken God voor de Belgen die Hij naar ons land heeft gestuurd.'

In een Kongolees schoolboek (tijdens de Belgische overheersing), met als hoofdstuktitel 'De Congolezen', verscheen dit citaat

18 'Twee gevallen trokken mijn aandacht. Bij een jongeman waren beide handen afgehakt. Bij een zeer jonge jongen, van nog geen 12 jaar, was de hand tot aan zijn pols afgehakt. In beide gevallen was dit gedaan omdat ze niet hard genoeg werkten.'

De Britse consul Roger Casement schreef dit in 1904

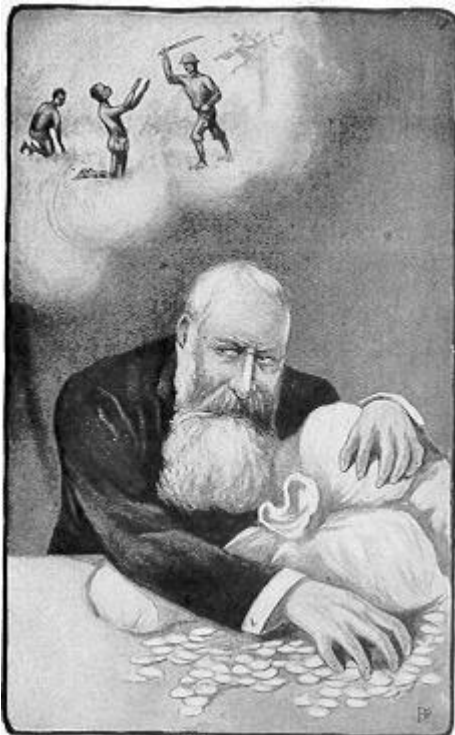
19 'In 1908 moest België onder internationale druk het koloniale bestuur op orde brengen. Kongo werd afgenomen van de koning, die de kolonie tot dan toe in privébezit had gehad.'

20 Spotprent waarin Leopold II afgebeeld wordt als een rubberslang die een Congolees wurgt – Linley Sambourne, 1906.

21 Als de kinderen die op de plantages werkten niet genoeg rubber ophaalden, werd hun hand afgehakt. Deze foto's werden als bewijsmateriaal verzameld in 1905.

22 Een afbeelding verschenen in het boek *King Leopold's Soliloquy* door Mark Twain. Op de voorgrond is Leopold II te zien, bezig met het tellen van geld. Op de achtergrond is de situatie in Kongo te zien.

